

IVAN BUJANOVIĆ
PRINOSI ZA ŽIVOTOPIS TEOLOGA IVANA BUJANOVIĆA
(1852–1927)

Tomislav MRKONJIĆ

Djelovanje teologa Ivana Bujanovića pada u burno razdoblje nastanka hrvatskog sveučilišta i posebno formiranja hrvatske bogoslovne knjige. Zbog toga se i prema osobi znanstvenika i prema sadržaju njegova djela mogu očekivati različiti pristupi. Budući da je o I. Bujanoviću pisano prigodice i na nekoliko mjesta shematski, ovaj rad – izraden na poticaj dr Ivana Goluba kao diplomski rad pri katedri dogmatske teologije – tek je prvi pristup eventualnom istraživanju: temelji se najviše na arhivskoj građi i sadrži, nadam se, cjelovite bibliografske podatke.

**RANA DOB, ŠKOLOVANJE I PASTORALNA DJELATNOST
I. BUJANOVIĆA**

Ivan Bujanović rodio se u selu Piškorevci, u župi preobraženja Kristova u biskupiji đakovačkoj 26. ožujka 1852. od oca Josipa, učitelja, i majke Terezije rođene Muldini. Krstio ga je istog dana podarhidakon i župnik piškorevački Mathia Gerđan koji je bio i krsni kum. Na krštenju je dobio ime Ivan Nepomuk Mathia.¹

Obitelj Bujanović potjecala je od onih „Horvata” koji su se prije nekoliko stoljeća, u bijegu pred Turcima, naselili oko Pečuha. U Hrvatsku su se Bujanovići vratili početkom 19. stoljeća. Obitelj Muldini potjecala je iz Švicarske.²

Godine prije školovanja I. Bujanović je proveo u Drenju, kamo je njegov otac bio premješten kao učitelj (Tu je njegov otac dobio mjesto upravitelja škole i crkvenog orguljaša.³ Majka, iako sama nije bila učiteljica, bila je iz učiteljske obitelji).⁴

---

1 Krsni list, Matica krštenih rimokatoličke župe preobraženja (sic) Kristova u Piškorevcima, Svezak I, br. 45. (prijepis od 13. srpnja 1979. br. 62/1979.).

2 To navodim prema kazivanju gospode Štefanije Bujanović (1893).

3 Zaključujem prema molbi u kojoj Josip Bujanović „učitelj drenjanski” moli da mu se „plaća za orguljanje poveća”; Arhiv đakovačke biskupije, Spisi 1874., br. 1014.

4 „To je bila učiteljska obitelj Muldini, koja je kroz svu prvu polu 19. st. odgojila cijele generacije župe Semeljci”; Pavić, Matija st., +Protonotar dr Ivan Bujanović, Glasnik biskupija bos. i sriemske, LV/1927, br. 6, str. 50.

Školovanje je započeo u Drenju. Godine 1862. upisao se u osječku gimnaziju.⁵ Zatim 1868. stupa u đakovačko sjemenište i nastavlja školovanje u biskupskom liceju.⁶ Na prijedlog⁷ profesora upućen je na studij bogoslovlja u Peštu. Nakon četrugodišnjeg studija teologije (1870–1874)⁸ biskup Strossmayer zaredio ga je za svećenika 16. kolovoza 1874.

Kao kapelan službovao je najprije u Petrovaradinu, u župi sv. Jurja u Tvrdi i predavao vjeronauk u školama Osmoj razrednoj građanskoj i Drugoj razrednoj djevojačkoj školi. U listopadu 1874. traži premještaj „buduć kroz 18 sati kao namjestni vjeroučitelj u školi vjeronauk predavati mora ter se za (2.) rigorozu pripravljati nemože”. Još kaže da ga smeta „organička pogreška u prsima”, te da je župnik Ilija Okrugić „proti svakom kapelanu”.⁹ Iz Petrovaradina je premješten u Nove Banovce. U srpnju 1875. moli biskupa da ga premjesti u Gorjane.¹⁰ Već u rujnu iste godine Franjo Šagovac, kanonik u Đakovu, u ime biskupije preporučuje I. Bujanovića bečkom zavodu sv. Augustina navodeći da je izvrstan đak i vrijedan pastoralni radnik.¹¹ Na teološki fakultet u Beču Bujanović se upisao u zimski semestar 1875.¹² Istovremeno je primljen i u „svećeničko odgojilište kod sv. Augustina”.¹³ Prema prvom godišnjem izvještaju biskupu o I. Bujanoviću, položio je prvi rigoroz iz crkvene povijesti i kanonskoga prava, dva puta je govorio u zavodu; studij je ocijenjen „eximia”, red (vladanje) „optime”.¹⁴ U Beču je studirao još jednu školsku godinu (1876/77) i položio treći strogi ispit iz dogmatske teologije. O tome sam obavještava biskupa i moli „da bi se zdravstvenoga razloga radi iz za-

---

5 Curriculum vitae nalazi se u više dokumenata u kojima se predlažu razna promaknuća I. Bujanovića. Najopširniji je u Prijedlogu za „dolično odlikovanje” prigodom umirovljenja; Arhiv Bogoslovnog fakulteta u Zagrebu, Spisi 1922, br. 295.

6 Opširno o studiju na liceju i školskim reformama u to doba: M. PAVIĆ, *Biskupijsko sjemenište u Đakovu 1806–1906*, Đakovo 1911; *Spomenica o biskupu Strossmayeru*, Zagreb, 1904, str. 80–90.

7 Profesori su na sjednici „uč. slova” od 12. srpnja 1870. predložili „za sjemenište bečko Josipa Lovića, a za peštansko I. Bujanovića”; Arhiv đakov. bis., Spisi 1870, br. 730 i 921.

8 O uspjehu studija: „Kako svjedoči Absolutorij u semestralnih izpitih iz 'jezika arapskoga' i 'moralnoga bogoslovlja' za prvo poluljeće postigao red 'primae classis' (2 puta), u svih ostalih izpitih red 'eminentis' (9 puta). Na istom je sveučilištu položio i strogi izpit iz biblijskih naukah, 'votis majoribus approbatus'. Glede vladanja stoji: „Mores quod attinet optimos praeetulit”; Izvještaj F. Suka o I. Bujanoviću, Arhiv Bogosl. fakulteta u Zagrebu, Spisi 1882, br. 94.

9 Svi podaci prema Bujanovićevoj molbi; Arhiv đakov. biskupije, Spisi 1874, br. 1163.

10 Molba, pismo I. Bujanovića, i pismo njegova oca u kojem posreduje kod biskupa za Ivanov premještaj; Arhiv đakov. biskupije, Spisi 1875, br. 810.

11 Arhiv đakovačke biskupije, Spisi 1875, br. 1054.

12 *Matricul der theologischen Fakultät (1851–1916)*. Među upisanima pod naslovom „His accesserunt semestri hiberno 1875” pod br. 47 stoji: „Bujanović Joanes; Drenje in Croatia; test. rig. e stud. bibl. ab univ. Pestin. 15. maji 1874; Presbyt. inst. subl. ad S. Aug.”, Archiv und Museum der Universität Wien.

13 Dopis ravnateljstva Augustineuma, Arhiv đakovačke biskupije, Spisi, 1875, br. 199. od 7. studenog.

14 „Izvišće” ravnateljstva o I. Bujanoviću, Arhiv đakovačke biskupije, Spisi 1876, br. 974.

voda opozvao".¹⁵ Po dolasku iz Beča imenovan¹⁶ je vjeroučiteljem na osječkoj gimnaziji, ali se nastavlja pripremati za preostale stroge ispite i doktorat. Prema Protokolu strogih ispita (Rigorosenprotokoll der theologischen Fakultät 1860–1878) u Beču je položio ispite: „die 27 Julii 1876. primum tentamen rigorosum ex Historia ecclesiastica et Iure Canonico”. Profesori su dali slijedeće ocjene: „Valde bene” – prof. Laurin, „Bene” – Horny, „Valde bene” – Kisser i „Bene” – ime ovog profesora nečitko je napisano. Zaključno je naznačeno: „per vota unanimia adprobatus est”. Kao dekan potpisan je dr. Anselmus Ricker. Dana 16. srpnja 1877. položio je „tentamen rigorosum alterum et quidem e Theologia Dogmatica”. Profesor Bauer ocijenio ga je „Bene”, Kisser – „Bene” i Müller – „Bene”. Slijedi potpis „Dr. Ant. Wappler, Decan.”. Posljednji strogi ispit položio je 21. travnja 1879. iz moralke i pastoralne teologije i ocijenjen: profesor Krücke – „Valde bene”, Rucker – „Valde bene”, Kisser „Valde bene”, Müller – „Valde bene”. Zaključno je zabilježeno „per vota unanimia cum *applausu* adprobatus est”. Potpisan je „Dr. H. Zschokke, h. t. Decanus”. Doktorskom disertacijom *De usura* promoviran je za doktora teologije.¹⁷

PROFESORSKA I AKADEMSKA DJELATNOST I. BUJANOVIĆA

Ljeti 1877. raspisan je „natječaj za popunjenje vjeroučiteljskih mjesta na K. višoj relaci u Osijeku”. Prijavila su se dva natjecatelja: Ivan Bujanović i Stjepan Masper. Budući da je Bujanović položio natjecajni ispit dobrim uspjehom, a Masper dovoljnim, biskup Strossmayer predložio je vladi za traženo mjesto Bujanovića. Bujanović je primljen i počeo je predavati 1. listopada 1877. Osim vjeronauka „slobodno je preuzeo i 3 sata hrvatskog jezika”.¹⁸

O I. Bujanoviću kao profesoru na gimnaziji može nešto reći „sposobnik” izdan prilikom Bujanovićeva natjecanja za profesorsku stolicu na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. U njemu se navodi da je „natjecatelj bistra uma i obsežna znanja, da je u službi vanredno marljiv i točan, da su mu predavanja sgodno udešena i da je u ocjenjivanju učenika umjereno strog nu skroz pravedan...”¹⁹

Odmah poslije promocije za doktora teologije (26. lipnja 1880.) Bujanović je 30. kolovoza iste godine pokušavao dobiti mjesto profesora na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Tada je, naime, preko đakovačkog ordinarijata poslao molbu Visokoj kr. zem. vladi.²⁰ U molbi kaže da je „smrću Janka Koharića ispražnjena

15 Arhiv đakov. b., Spisi 1877, br. 854.

16 Dekret imenovanja (Vis. kr. zem. vlada, odjel za bogoštovlje i nastavu br. 549 od 12. listopada 1877), Arhiv Sveučilišta u Zagrebu, dosje o I. Bujanoviću, oznaka pismare X, 1914/70.

17 Rigorosenprotokoll der theologischen Fakultät (1860–1878) n. 271, Archiv und Museum der Universität Wien.

18 Biskupov dopis (br. đakov. zapisnika 1024/1877) i ostalo u vezi s nastupom službe na gimnaziji, Arhiv Sveučilišta u Zagrebu, dosje o I. Bujanoviću, oznaka pismare X, 1914/70.

19 Arhiv Bogosl. fakulteta u Zagrebu, Spisi 1882, br. 94.

20 Arhiv đakov. b., Spisi 1880, br. 764.

stolica kanoničkog prava” na istom fakultetu. Budući da je J. Koharić bio svećenik đakovačke biskupije, bila je otvorena mogućnost da jedan drugi svećenik iz te biskupije zauzme neko od profesorskih mjesta.²¹

Iste godine kad je umro J. Koharić (1880) Antun Kržan, profesor specijalne dogmatike na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, javlja dekanatu da „ne može više predavati”.²² Za stolicu specijalne dogmatike već je bio raspisan natječaj 25. lipnja 1879.²³ Ponovno je raspisan 1880. Tada se natjecao i I. Bujanović.²⁴ Taj natječaj nije donio konačno rješenje o popuni ispraznjenih mjesta. Pozvan je Matija Stepinac koji je počeo predavati kao suplent specijalne dogmatike.²⁵ Na ponovno raspisanom natječaju od 14. studenog 1881. I. Bujanović se i opet natjecao za stolicu specijalne dogmatike.²⁶ Dana 20. studenog 1881. poslao je dopis biskupu Strossmayeru u kojem ga pita „bi li smio konkurirati za ispraznjeno koje profesorsko mjesto na Bogoslovnom fakultetu sveučilišta zagrebačkoga”. Biskup mu je odgovorio da „ne samo da smije..., nego preč. ordinarijat to upravo želi... jer biskupije bosanska i srijemska sada nisu na Bogosl. fakultetu zagrebačkom zastupane.”²⁷

Prema izvještaju F. Suka o natjecateljima, na taj se natječaj prijavilo devet kandidata: „Dr. Mattina, Dr. Paus, Dr. Kuhner, Dr. Bujanović, Dr. Šmit, Dr. Dočkal, Dr. Koščak, Dr. Franki i Dr. Belaj.”²⁸ Iz đakovačke biskupije prijavili su se osim Bujanovića svećenici Josip Kuhner za crkveno pravo i Josip Paus koji moli „jednu od izpraznjenih stolica.”²⁹

Pod br. 4. Sukova izvještaja nalaze se karakteristike o I. Bujanoviću: da je učio bogoslovlje „cum eximia diligentia” (navedene su prije spomenute ocjene); da je službovao „od 1. studena 1877. kao vjeroučitelj na kraljevskoj realci u Osijeku, u kojoj ga je službi visoka kraljevska zemaljska vlada dekretom od 10. prosinca 1880. stalno potvrdila podieliv mu ujedno naslov profesora”... Dalje se navode spomenute karakteristike Bujanovića kao vjeroučitelja te da je u Glasniku biskupija bos. i sriemske pisao „raspravu bogoslovno-gospodarstvenu 'LIHVA' ...., te za isti list nekoliko članaka iz francezkoga preveo... govori hrvatski, latinski i njemački, a

---

21 Rački piše Strossmayeru 30. srpnja 1880: „Sada su dva mjesta ispraznjena: iz dogmatike i iz kanonskoga prava. Ako bi Vi imali vrijednoga i sposobnoga svećenika, dobro bi bilo podupirati ga, da naš fakultet ne spadne na same Zagrepčane i da tim ne izgubi karakter sveučilišni.” F. Šišić, Korespondencija Rački-Strossmayer, knjiga II, Zagreb 1929, str. 294.

Odgovor Strossmayera je na str. 295 (i 298): „Imam zaista vrlo dobra i učena svećenika, koga ću vruće preporučiti, a to je Bujanović, zasad kateketa u Osijeku. Otprilike iste vrsti svećenik kao pokojni Koharić; čestit svećenik, učen čovjek i vrlo marljiv. Molim Vas već sad ga od moje strane preporučite.”

22 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1880, br. 47.

23 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1879, br. 34.

24 Arhiv đakov. b., Spisi 1880, br. 764.

25 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1880, br. 48 i 50.

26 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1881, br. 103.

27 Arhiv đakov. b., Spisi 1881, br. 1152.

28 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1882, br. 94.

29 Također Sukov izvještaj, Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1882, br. 94.

vješt je franczkomu jeziku u toliko da se može lahko služiti u tom jeziku pisanimi strukovnim djeli”.

Ishod ovog natječaja (5. svibnja 1882) bilo je imenovanje A. Frankija „za javnoga redovitoga profesora posebne dogmatike”, a Belaja za crkveno pravo.³⁰

Nakon ova dva neuspjela pokušaja da dobije mjesto profesora specijalne dogmatike, Bujanović se natjecao i treći put, ali sada za mjesto profesora fundamentalne dogmatike. Naime, već u svibnju iste godine Visoka vlada „priobčuje (dekanatu Bogoslovnog fakulteta) razpis Natječaja za stolicu obćeg diela dogmatike, do konca lipnja 1882”.³¹ Ovoga puta Strossmayer je posebno preporučio I. Bujanovića. U preporuci koju je poslao profesorskom zboru Bogoslovnog fakulteta kaže da je Bujanović 21. lipnja poslao molbu Visokoj vladi za „polučenje izprašnjene profesorske stolice fundamentalne dogmatike na Kr. sveučilištu Franje Josipa I. s vrućom preporukom biskupskoga ovog ordinariata”. Dalje biskup preporučuje Bujanovića „kao čovjeka doista učena i vriedna te osobito radena, koji je nesamo dužnosti svoje kao profesor i vjeroučitelj na kr. velikoj realci osiječkoj na zadovoljstvo i pohvalu kako nadležne duhovne oblasti, tako i Visoke kr. zemaljske vlade vazda obavljao, nego se uz zvanične svoje dužnosti bavio i knjigom i pisanjem poučnih članaka u raznih crkvenih glasilih, napose u ovobiskupijskom Glasniku...”³²

Na sjednici profesorskog zbora od 23. srpnja 1882. raspravljalo se i o natječaju za mjesto profesora temeljnog bogoslovlja. Profesorski zbor trebao je prema uobičajenom postupku prilikom svakog natječaja predložiti vladi imena profesora koji se natječu. Dekan Gustav Baron podnio je izvještaj o svakom pojedinom kandidatu. Na taj natječaj prijavili su se kandidati: Đ. Dočkal, I. Bujanović, N. Veljačić, A. Šmit, I. Koščak, F. Kucen, (naknadno se prijavio još jedan kandidat). Pod br. 2. stoji izvještaj o I. Bujanoviću. Pored biografskih podataka, školskih ocjena i Bujanovićeve djelatnosti kao učitelja, navedena je i preporuka biskupa Strossmayera. Nakon ovog općeg izvještaja, G. Baron sužuje izbor na trojicu natjecatelja: Bujanovića, Šmita i Dočkala. Pošto je pokazao da sva trojica imaju gotovo iste preduvjete glede „doktorske diplome”, pisanja „znanstvenih članaka”, „umnih darova i talenata” i „obćenite bogoslovske naobrazbe”, Baron predlaže Đ. Dočkala, jer Dočkal, kao profesor „filozofije i naravoslovnih” znanosti na sjemenišnoj gimnaziji u Zagrebu najviše odgovara zahtjevu da profesor fundamentalne dogmatike bude „usposobljen” u tim strukama. Na kraju (točka D) Baron se osvrće na preporuku biskupa Strossmayera: „Dužnost mi je posebice spomenuti liepu preporuku preuzv. Gospodina biskupa Đakovačkoga, koji nam na srce stavlja Dra Bujanovića. I ja sam vrlo uvažavao istu visoku preporuku. Nu nisam mogao držati da bi ista vrlo uvažena visoka preporuka imala odlučiti za Dra Bujanovića u ovom slučaju, kad imademo od njega jošte vrstnijega natjecatelja za temeljno bogoslovje. Osim toga nesmijem da zaboravim na odpis visoke kr. zemaljske vlade od 3. srpnja 1880. br. 3896 po kom se pri popunjavanju profesorskih stolica imadu osobiti obziri

30 Dopis Vis. vlade dekanatu, Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1882, br. 43.

31 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1882, br. 52.

32 Arhiv đakov. b., Spisi 1882, br. 633; Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1882, br. 63.

uzeti na natjecatelje iz nadbiskupije zagrebačke, koja brojem i obsegom nadmašuje sve druge biskupije hrvatsko-slavonske zajedno uzete, te čiji reč bi jedini klerici polaze naš bogoslovski fakultet. Pošto je pako kod zadnjega imenovanja postao na našem fakultetu profesorom svećenik iz druge biskupije, naime, Dr. Franki, to tim većma držim da se ima uvažavati pomenuti visoki odpis, napose kad natjecatelj iz biskupije zagrebačke pruža za stolicu temeljnoga bogoslovja više kvalifikacije nego natjecatelji ostalih biskupija.”

Na istoj sjednici Martin Štiglic je predložio „neka bi se također obzirom na preporuku preuzvišenoga Gospodina biskupa Đakovačkoga izabrao Dr. Ivan Bujanović”. Budući da je Baron iznio prijedlog za Đ. Dočkala, o prijedlogu M. Štiglića glasovalo se tajno: „Od pet glasova bijahu dva obilježena sa 'Da', a tri sa 'Ne'”. Zaključeno je da se usvoji drugi prijedlog G. Barona, naime, „da se na temelju postojećih spisova obavi izbor onda, kada dođe u sbor naš (profesora) Dr. Antun Franki i Dr. Ferdinand Belaj”.³³

Možda se prihvaćanje odgode konačnog glasovanja može objasniti skorom ostavkom Josipa Riegera, profesora crkvene povijesti na Bogoslovnom fakultetu. Vjerojatno je namjera J. Riegera bila poznata profesorima na toj sjednici, jer je sjednica održana 23. srpnja, a već 16. kolovoza Akademički senat javlja Dekanatu Bogoslovnog fakulteta da je primljena ostavka J. Riegera, profesora crkvene povijesti.³⁴ Glasovanje i opaska M. Štiglića na sjednici od 23. srpnja upućuju na vjerojatno odlučujući utjecaj biskupa Strossmayera, odnosno F. Račkog.

Budući da je A. Franki imenovan profesorom posebne dogmatike, trebao je taj predmet početi predavati u nastupajućoj šk. godini. Zato je Matija Stepinac, koji je kao suplent do tada predavao posebnu dogmatiku, 24. srpnja 1882. otpisom vlade br. 7473 „riješen svoga službovanja”.³⁵

Iz samih dokumenata nejasan je slijed događaja koji su se završili imenovanjem I. Bujanovića za profesora posebne dogmatike, a Antona Frankija za profesora crkvene povijesti. Samo je naznačeno da je profesorski zbor na sjednici od 27. rujna 1882. zaključio da crkvenu povijest predaje A. Franki, koji „ne samo da pristaje uz taj zaključak, već si upravo želi tu stolicu i to s razloga što je on do sada bio već 10 godina profesorom iz crkvene povijesti”, zatim da stolica temeljne dogmatike „ostaje nepopunjena”, a glede stolice posebne dogmatike zabilježeno je da „pri poduzetom za to izboru, bje većinom glasova izabran Dr. Ivan Bujanović”.³⁶

Dana 28. rujna G. Baron, dekan, u ime profesorskog zbora šalje zapisnik sjednice održane 27. rujna i „pretpostavku” vladi s prijedlogom imenovanja I. Bujano-

---

33 Zapisnik sjednice s izvještajem G. Barona, Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1882, br. 87.

34 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1882, br. 111.

35 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1882, br. 91.

36 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1882, br. 102 i 111.

Ovu promjenu pobliže ne objašnjava ni I. Milanović, Dokumenti disciplinskog postupka protiv Antona Frankija, *Croatica Christiana Periodica*, br. 4., god. III., Zagreb 1979, str. 80–81. Svakako je ostavka profesora Riegera otvorila nove mogućnosti. O slučaju Rieger također u *Korespondenciji Rački-Strossmayer*, knjiga III, str. 96, 102, 103, 104, (115, 116), 133, 202, 203.

vića za „izvanrednog profesora na stolicu posebne dogmatike” i molbom da se rješenje pošalje do 6. listopada jer tog dana počinju predavanja.³⁷ Vlada je ubrzo odgovorila na ovu pretpostavku. Već 3. listopada poslala je rješenje u kojem se saopćuje da se „dozvoljuje da Dr. A. Franki predaje crkvenu povijest, Dr. F. Kucen da nastavi kao namj. profesor predavanja iz obćenite dogmatike, koja (stolica) ostaje na vrieme nepopunjena; ujedno se saopćuje da je zadovoljeno predlogom prof. zbora odnosećim se na Dr. Bujanovića...”³⁸ Pod istim brojem (10465) vlada šalje rješenje biskupskom ordinarijatu u Đakovu i upozorava da se I. Bujanović „rieši službe na osječkoj realci” te da „ordinariat predloži zamjenika”.³⁹ Imenovanje za izvanrednog profesora slijedilo je ipak nešto kasnije. Bujanović je najprije 16. prosinca 1882. imenovan „namještenim profesorom”.⁴⁰ Za izvanredne profesore imenovani su zajedno A. Franki i I. Bujanović dekretom Visoke vlade od 25. veljače 1883.⁴¹

Molbu za imenovanje redovitim profesorom poslao je 21. lipnja 1886.⁴² Na sjednici profesorskog zbora Bogoslovnog fakulteta (3. VII) zaključeno je da se Bujanovićeve molba posreduje vladi uz preporuku. Profesori navode kako je potrebno da zbog „znamenitosti struke koju I. Bujanović predaje, bude popunjena ta stolica redovitom učiteljskom silom, jer već šesta godina teče, što se je posljednji redoviti profesor posebne dogmatike na tom fakultetu Dr. Anton Kržan, postavši kanonikom zahvalio na učiteljskoj službi”; zatim navode karakteristike I. Bujanovića: „Što se pak tiče profesora dra Bujanovića, taj je profesorski sbor zaista imao dovoljno prilike osobito prigodom semestralnih izpita uvjeriti se o njegovih liepih sposobnostih, revnom službovanju i uspješnom radu. Poznavajući ga kao vrstna i savjestna profesora... profesorski sbor predlaže ga za redovitoga profesora”. Preporuku je potpisao Feliks Suk, tadašnji dekan i poslao Akademičkom senatu.⁴³ Budući da nakon dvije godine još nije bila riješena Bujanovićeve molba za imenovanje redovitim profesorom, dekanat Bogoslovnog fakulteta šalje Visokoj vladi „predstavku” da bi pospješila imenovanje. Pored napomene da je ovo imenovanje jednoglasno zaključeno na sjednici od 3. srpnja 1886., dekanat dodaje da Bujanović „već dvanaesti semestar predaje kao izvanredni profesor”.⁴⁴ Redovitim profesorom imenovan je otpisom Visoke vlade br. 7114. Dokument je potpisao grof Khuen Hedervary 18. srpnja 1889.⁴⁵

Bujanović je predavao posebni dio dogmatike, ili specijalnu dogmatiku (dogm. specialis), kako se taj predmet nazivao od 1874. do 1920. kada se počinje naziva-

37 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1882, br. 102 i 104.

38 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1882, br. 106.

39 Arhiv dakov. biskupije, Spisi 1882, br. 1003.

40 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1882, br. 117.

41 Arhiv Sveučilišta u Zagrebu, dosje o I. Bujanoviću; Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1883, br. 13 i 17.

42 Arhiv Bogoslovnog fak. u Zagrebu, Spisi 1886, br. 19.

43 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1886, br. 34.

44 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1888, br. 24.

45 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1889, br. 51.

ti spekulativna dogmatika. „Od postanja sveučilišta do konca šk.g. 1917/18 predavali su u bogoslovnom fakultetu svi profesori i suplenti po 9 sati na nedjelju... Od 1918/19, kad su se stale osnivati nove katedre, predaju redoviti profesori po 8 sati a izvanredni po 6 sati brojeći u te sate i seminar.”⁴⁶ U „Redu predavanja” za „zimsko poluljeće 1882/3” stoji da posebnu dogmatiku predaje „javni redov. profesor dr. A. Franki”. Vjerojatno je Red predavanja bio otiskan prije imenovanja I. Bujanovića za profesora posebne dogmatike, jer za predavanja iz crkvene povijesti stoji da će se „oglasiti naknadno” (str. 17–18). Za drugi semestar naznačeno je da posebnu dogmatiku predaje I. Bujanović, a crkvenu povijest A. Franki. Prema spomenutom Redu predavanja posebna dogmatika predavala se kroz oba semestra u II. godini. U prvom semestru prema slijedećem rasporedu: „Theologia dogmatica (specialis) et quidem tractatus de Deo uno et trino, de Deo creatore, de Verbo incarnato; – Novies per hebdomadem, feria II. III. et VI. ab hora 8–9, feria IV. et sabbato ab hora 9–11, feria II. et VI. ab hora 3–4”. U drugom semestru predavao se preostali dio: „Theologia dogmatica specialis; tractatus de gratia Christi, de sacramentis in genere et in specie et de Deo consumatore; – Novies per hebdomadem, feria II. et sabbato ab hora 8–9 et 4–5.”

Pri kraju svoje profesorske službe, god. 1921, Bujanović je predavao po 8 sati na tjedan. Prema „Redu predavanja... u zimskom poluljeću 1921/22” držao je predavanja „utorkom, srijedom, petkom i subotom od 8–10 u dvorani II.” (str. 3.). U nastavku je dodano da „javni izv. prof. dr. Josip Marić” predaje „De Deo uno i eshatologia 2 sata, po dogovoru u dvor. II.”

Na Bogoslovnom fakultetu Bujanović je šest puta bio biran za dekana. Tek što je imenovan redovitim profesorom (u srpnju 1889), već slijedeće godine (1890/91) izabran je za dekana. Vlada je taj izbor odmah i potvrdila.⁴⁷ Drugi put izabran je za dekana za šk. g. 1896/97,⁴⁸ treći puta za šk. g. 1899/90,⁴⁹ zatim za šk. g. 1909/10,⁵⁰ šk. g. 1912/13.⁵¹ Na tu službu biran je i šesti i posljednji put na sjednici održanoj 14. lipnja 1919. Prisutni profesori „(Bujanović), Mihalovich, Ruspini, Sović, Zagoda, Grivec, Zimmermann, te privatni docent Marić” glasali su s 8 glasovnica. Bujanović je od 8 glasovnica dobio 4, Grivec 3, jedna je glasovnica ostala prazna.⁵²

Tri godine nakon dolaska na Bogoslovni fakultet I. Bujanović je 21. veljače 1855. imenovan sveučilišnim propovjednikom.⁵³ Tu službu vršio je devet godina.

46 F. BARAC, Teološki fakultet, Spomenica akademickog senata, Zagreb 1925, str. 85.

47 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1890, br. 27.

48 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1896, br. 44.

49 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi, 1899, br. 47. Prema bilješkama br. 69 i 74 u uruđbenom zapisniku, potvrda tog izbora slijedila je nešto kasnije, ali zbog nedostatka navedenih brojeva među spisima, nije jasno iz kojeg razloga.

50 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1909, br. 46.

51 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1912, br. 98.

52 Zapisnik sedme redovite sjednice, Arhiv Bogosl. fak., Spisi 1919, br. 135.

53 Ustrojni zakon Sveučilišta, paragraf 13 kaže: „Za slušaoc sveučilišta ima se poseban propovjednik postaviti, koji se ipak neće smatrati za činovnika, te koji će dobivati nagra-

U molbi koju preko dekanata „podastire” Visokoj vladi 28. srpnja 1894. traži da ga vlada „rieši službe akademičkog propovjednika”. Vlada je pozitivno odgovorila 11. kolovoza 1894.⁵⁴

Kroz 40 godina profesorske službe Bujanović je osam puta bio biran za jednoga od četvorice delegata koji su u ime Bogoslovnog fakulteta birali rektora Sveučilišta. Prvi put 1883. kao izvanredni profesor,⁵⁵ zatim 1887. također kao izvanredni profesor.⁵⁶ Kao redoviti profesor biran je šest puta: godine 1891., 1895., 1898., 1899., 1901. i 1920.⁵⁷

Za rektora Sveučilišta izabran je dva puta: šk. g. 1891/2. i 1903/4. Između svih profesora Bogoslovnog fakulteta jedino je Bujanović dva puta bio biran za rektora.⁵⁸ Prema zakonu o izboru rektora, rektorom može biti izabran apsolutnom većinom glasova samo redoviti profesor. Izbor se obavlja u drugoj polovici prethodnog mjeseca svake šk. g., a rektora potvrđuje ban.⁵⁹ Prema Ustrojnom zakonu Sveučilišta iz 1874. rektor slijedeće godine postaje prorektorom.⁶⁰ Novi rektor preuzimao je dužnosti od odstupajućeg rektora na svečanoj „instalaciji” u kojoj su sudjelovali profesori i studenti. Odstupajući rektor podnosio bi izvještaj o razvoju i općem stanju Sveučilišta i prošloj školskoj godini i tom prilikom predao bi svom nasljedniku rektorski lanac i žezlo. Nastupajući rektor održao bi tada „inauguralni govor” koji se sadržajno odnosio na područje njegove znanstvene struke.⁶¹ Ivan Bujanović izabran je prvi put za rektora za šk. g. 1891/2.⁶² Kao nastupajući rektor održao je inauguralni govor „O kršćanstvu, kao principu inteligencije i duši svake kulture”. Prilikom drugog izbora za rektora za šk. g. 1903/4. Bujanović nije održao inauguralni govor zbog demonstracija i incidenta studenata s policijom. Studenti su, naime, dana 20. V. 1903., položivši vijenac pred spomenik banu Jelačiću, na putu prema zgradi Sveučilišta rektorata demonstrirali protiv „madarizacije” i K. Hedervarya. Na sve to reagovala je „policija, vojska i oružnici”, uhitivši na Sveučilištu neke studente. U znak protesta protiv te povrede sveučilišne autonomije, studenti su odbili prisustvovati instalaciji rektora.⁶³

---

du. Propovjednika postavlja ban na predlog nadb. ordinarija.” Spomenica o 25-godišnjem postojanju Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu, izdao Akademički senat k. Sveučilišta, Zagreb 1900, str. 4s.

54 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1894, br. 54. U rješenju Vlade (br. 10995) naznačeno je i da se „nagrada od 500 for. koncem mjeseca rujna 1894. obustavi”.

55 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1883, br. 30.

56 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1887, br. 33.

57 Arhiv Bogosl. fak., po redu: Spisi 1891, br. 53; 1895, br. 23; 1898, br. 32; 1899, br. 36; 1901, br. 37; 1920, br. 166.

58 Popis svih rektora do 1969. sa slikama nalazi se u Spomenici proslave 300. godišnjice Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb 1969, svezak I., str. 379–402. Bujanovićeva slika je na str. 384.

59 Spomenica Sveučilišta, Zagreb 1900, str. 11.

60 Spomenica Sveučilišta, Zagreb 1900, str. 4.

61 Spomenica Sveučilišta, Zagreb 1969, sv. I., str. 108.

62 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1891, br. 71.

63 Spomenica Sveučilišta, Zagreb 1969, sv. I., str. 108.

PREMA UMIROVLJENJU

Neposredno prije umirovljenja profesorski zbor predložio je I. Bujanovića Pokrajinskoj upravi za Hrvatsku i Slavoniju, odjel za prosvjetu i vjere za „dolično odlikovanje”.⁶⁴ Pozitivan odgovor na ovaj prijedlog i rješenje Bujanovićeve molbe za umirovljenje poslalo je Ministarstvo prosvete iz Beograda 29. studenog 1922. U njemu stoji: „Ukazom Njegova veličanstva od 22. novembra 1922. stavljeni ste na vlastitu molbu u trajno stanje pokoja... i odlikovani ordenom Sv. Save III. reda.”⁶⁵

Kao svećenik Bujanović je dobio dva počasna naslova od strane crkvenih poglavara. Njegov biskup Strossmayer imenovao ga je 19. studenog 1889. „prisjednikom duhovnog stola dakovačkog”,⁶⁶ a papa Benedikt XV. odlikovao ga je 30. XII. 1914. čašću apostolskog protonotara.⁶⁷

Još dvije godine prije konačnog umirovljenja pokušavao je prekinuti profesorsku službu. U lipnju 1920. šalje „povjereničtvu za prosvjetu i vjere” molbu u kojoj kaže: „Potpisani navršuje koncem ljetnog semestra (1920) u državnoj učiteljskoj službi svoj 86. semestar (od toga 76 semestara u bogoslovnom fakultetu), pak je sasvim prirodno da osjeća potrebu ostavke. Zaradi toga molim da mi naslov dozvoli od 1. srpnja 1920. pa do svršetka zimskog semestra iduće šk. g. 1920/21. dopust.”⁶⁸ Povjereništvo je pozitivno odgovorilo na molbu glede dopusta. Dekanatske poslove preuzeo je prodekan S. Zimmermann, a predavanja za vrijeme tog dopusta Josip Marić.⁶⁹

Nakon što je nanovo predavao u ljetnom semestru 1920/21, Bujanović 27. IX. 1921. šalje povjereništvu molbu za „dopust za zimski semestar šk. g. 1921/22.”⁷⁰ Nakon mjesec dana, 24. listopada, poslao je drugu molbu u kojoj, osim dopusta, ponovno navodi potrebu umirovljenja.⁷¹ Povjereništvo je pozitivno odgovorilo podijelivši mu zatraženi dopust.⁷² Nakon ovog dopusta kroz zimski semestar, ponovno je predavao u ljetnom semestru 1922.⁷³ Posljednji semestar koji je Bujanović predavao bio je zimski semestar šk. god. 1922/23, ali ovo je bilo zapravo samo čekanje na rješenje molbe za umirovljenje. Najprije je dobio „14 dnevni dopust počevši od 15. X. 1922.” Dana 22. studenog 1922. ponovno je molio „dopust od svoga umirovljenja”. Dekanat je uz ovu molbu poslao odjeljenju za prosvjetu i

64 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Špisi 1922, br. 295.

65 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Špisi 1922, br. 38.

66 Prema izvještaju F. Barca, Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Špisi 1922, br. 295.

67 Podatak prema nekrologu u Katoličkom listu, LXXVIII (1927), br. 13, str. 161.

68 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Špisi 1920, br. 178.

69 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Špisi 1920, br. 198: „Za dopusta prof. dr. Bujanovića g. 1920/21. zamjenjuje ga kao suplent u zimskom semestru dr. Josip Marić”, F. Barac, Teološki fakultet, Spomenica Sveučilišta, Zagreb 1925, str. 86.

70 Arhiv Sveučilišta u Zagrebu, dosje o I. Bujanoviću.

71 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Špisi 1921, br. 219.

72 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Špisi 1921, br. 258.

73 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Špisi 1922, br. 125.

vjere prijedlog da se za suplenta imenuje S. Bakšić.⁷⁴ Bujanoviću je podijeljen dopust „do rješenja njegove prošnje za umirovljenje“, a u vezi s prijedlogom dekanata glede S. Bakšića, odjeljenje odgovara da se prijedlog ne uvažuje te da se očekuje novi prijedlog dekanata.⁷⁵ Bujanović je ponovno počeo predavati 24. studenog, ali samo za kratko vrijeme jer je dekanatu ubrzo (30. XI) stiglo rješenje Bujanovićeve molbe za umirovljenje s odlikovanjem.⁷⁶ Prilikom posredovanja ovog rješenja i odlikovanja, akademički senat je na sjednici od 15. veljače 1923. „zaključio da se Ivanu Bujanoviću u času kada se dijeli sa ovim sveučilištem, izrazi najtoplija zahvala za njegov mnogogodišnji uspješan rad na ovom sveučilištu u kojem će živjeti trajno spomen na njega, te da mu se najtoplije čestita na dobivenom s najvišeg mjesta odlikovanju”.⁷⁷

Na kraju svoje profesorske službe Bujanović je kao državni činovnik bio pro-maknut u „viši stepen V. činovničkog rezreda”.⁷⁸ Njegovo službovno vrijeme uračunljivo za mirovinu iznosilo je „45 godina i 2 dana, tj. od 29. X. 1877. (učitelj vjere u Osijeku) do 31. siječnja 1923. – dana definitivnog umirovljenja... pribrojiv tomu... službovno vrijeme sa 6 god. 5 mj. i 2 dana ... 51 g., 6 mj. i 4 dana ili zaokruženo 52 godine”.⁷⁹

Izvan državne službe Bujanović je bio aktivan i u Društvu sv. Jeronima. Od 1899–1901. bio je blagajnik društva.⁸⁰

Godine do smrti Bujanović je proveo uglavnom u Zagrebu ili ljeti u Mandičevcima (Tu je imao naslijeđeno imanje s vinogradom i nešto šume). Iako boležljiv od mladosti, Bujanović nije teže bolovao do otprilike 3 mjeseca pred smrt.⁸¹ Umro je u Zagrebu, u svom stanu (zgrada Društva sv. Jeronima na Tomislavovu trgu br. 21) u ponedjeljak 28. ožujka 1927. u 4 sata ujutro. Pokopan je 30. ožujka u 11 sati na Mirogoju. Sprovod je vodio dakovački biskup Antun Akšamović, a asistirali su đakovački kanonik Fišer, profesori A. Ruspini, S. Bakšić i A. Gahs. Nadgrobni govor održao je F. Barac.⁸²

Pošto je istakao kršćansku nadu u uskrsnuće, Barac u tom govoru ocrtava lik I. Bujanovića, svećenika oltara i svećenika znanosti. Spominje njegov književni rad i

---

74 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1922, br. 338. U urudžbenom zapisniku (20. XI. 1922) nalazi se napomena: „Pod istim brojem (338) poslano odjeljenju na rješenje i požurenje da se suplent imenuje dr. Bakšić; do imenovanja da se osvesti dekanat po dojakošnjem običaju da pozove dr. Bakšića da predaje!”

75 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1922, br. 348. Pod istim brojem poslan je ponovni prijedlog za S. Bakšića.

76 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1922, br. 350 i 358.

77 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1923, br. 94.

78 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1919, br. 122.

79 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1923, br. 39.

80 J. BUTURAC, *100 godina Hrvatskog književnog društva svetog Jeronima (1868) – svetog Ćirila i Metoda (1968)*, Zagreb 1968, str. 14.

81 Navodim prema kazivanju gospode Štefanije Bujanović (1893); žene Ivanova bratića Frana, koji su stanovali zajedno s Ivanom Bujanovićem.

82 Tajništvo zagr. nadbiskupije, Knjiga preminulih svećenika zagr. nadbiskupije 1912–1977; Tu se krivo, kao i u bečkoj imatrikulaciji navodi Drenje kao mjesto rođenja. O sprovodu piše *Katolički list*, br. 13 (1927), str. 161.

predavanja koja su se isticala ljubavlju, dubokim uvjerenjem, dubinom misli te jasnoćom i ljepotom hrvatskog jezika. Pobožnost koja se očituje u tim djelima i predavanjima izvirala je iz Bujanovićeve štovanja presvete euharistije i presvete Bogorodice: "Klanjanje Presvetom i moljenje sv. krunice – dnevna je njegova pobožnost". U životu je nastojao biti iskren i pravedan, nadasve je cijenio karakternost i poštenje. "Tko je Bujanovića pravo upoznao i s njim se u načelima složio, brzo bi zamijetio, kako se u njega ispod tvrde ljuske krije biserna duša".

KNJIŽEVNI RAD

Bujanovićev književni rad na teološkom polju obuhvaća članke tiskane u tadašnjoj katoličkoj bogoslovnoj periodici, uglavnom u Glasniku biskupija bosanske i srijemske i u Katoličkom listu te pet zasebnih monografija iz posebne dogmatike.

Monografije je počeo pisati da bi odgovorio općoj potrebi domaće sveučilišne literature. To je osobito značajno za teologiju koja se predavala latinski. Zato je to pisanje značilo ne samo iznošenje katoličke teologije, nego i stvaranje na domaćem bogoslovno-jezičnom polju.

U predgovoru Eshatologiji Bujanović ističe školsku namjenu tih udžbenika, ali i to da i „svjetovnjaci, koji se knjigom bave”, lakše i na hrvatskom jeziku čitaju i razumiju katoličku dogmatiku.

Analizirajući cjelinu Bujanovićeve literarnog djela, mogu se otkriti neki okviri i načela kojima se ravnao u pisanju. U predgovorima Eshatologiji i Kristologiji naglašava praktičnu korist udžbenika. Već sam izbor kolegija specijalne dogmatike koje je obradio mogao bi biti potvrda tom mišljenju. Obradio je kolegije de Deo salvatore, de sacramentis et de Deo consumatore te mariologiju. Svi ovi kolegiji najuže su povezani s „praktičnim” kršćanskim životom. Takva Bujanovićeve usmjerenost sigurno je uvjetovana i osobnom sklonošću prema moralci i dogmatici primijenjenoj u životu (sakramenti, „ascetičko znamenovanje eshatologije”), ali i važnošću pitanja kakva su kristološka.

Gledajući sa strane potreba i mogućnosti tog vremena, teško je reći koliko je bilo moguće pisati hrvatska bogoslovna djela koja su tek trebala utirati put, obrađena s više naglaska na filozofiji odnosno metafizici, kako će to učiniti S. Bakšić nastavljajući Bujanovićevo djelo.⁸³

Objavljivanje monografija Bujanović je počeo 1894. Eshatologijom. Knjiga se, nakon uvoda, dijeli na tri dijela raspravljajući najprije „o posebnom završenju”, zatim „o općinstvu svetih” i „o općem završenju”. Kritika je s pohvalom i preporukom dočekala ovo djelo.⁸⁴ Ističe se raspravljanje „prepletenu krasnim moralnim refleksijama” i propovjednički stil. U prikazu pojedinih poglavlja I. Gjuranec ukazao je na neke manje nedostatke kao što su preopširnost izlaganja (dokazivanje ži-

83 P. Grabić piše u recenziji Kristologije o tom nedostatku, ali spominje i naše „kulturalne prilike”, te da „nije krivnja I. Bujanovića što knjiga nije na poželjnoj visini sa čisto znanstvene strane”, *Nova revija*, II (1923), str. 203.

84 I. GJURANEC, *Eshatologija*, Katolički list, XLV (1894), br. 46, str. 377–380.

vota duše na drugom svijetu) i nejasnoće izlaganja glede „zatezanja kazne” i tumačenja „blaženog gledanja” i „uzgrednih dobara duše i tijela”. Bujanović se u izlaganju najviše držao Dogmatike njemačkog profesora Oswalda, a u spornim pitanjima sv. Tome ili sv. Augustina.

Djelo Sveti sakramenti izdano je u dva sveska. Prvi (1895) obrađuje teme: sakramenti uopće, krst, potvrda i euharistija, a drugi (1898) nastavlja o pokori, posljednjem pomazanju, sv. redu i ženidbi. To je već opsegom pozamašno djelo. Ivan Gjuranec u recenziji prvog sveska ističe „temeljnost i oštromnost dokazivanja, ljepotu i čistoću jezika i sloga, zanimljivost i živahnost u načinu raspravljanja” te da pisac „po jeziku i slogu spada među prve hrvatske bogoslovne spisatelje”. I tu se ponavlja da je djelo isprepletano „moralnim refleksijama”. Iako je Bujanović najavio svoje monografije kao školske udžbenike, I. Gjuranec za ovo djelo kaže da „radi svoje opširnosti nije za školsku uporabu”, nego za „usavršavanje i daljnju izobrazbu onih koji su već svršili teologijske nauke”.⁸⁵ Za drugi svezak D. Jambrešković kaže da nije pisan u „skolastičkom nego u popularnom slogu” i preporuča ga propovjednicima.⁸⁶ A. Anet ističe također jasnoću pisanja, ali i to da je za „kandidate” (studente) trebalo pisati u „stringentnijoj formi”.⁸⁷

Mariologiju je Bujanović tiskao kao „svečanosti spis”, „na slavu i hvalu Prijestolju Mudrosti i Pomoćnici kršćana, povodom dvadesetpet-godišnjice Hrvatskog kr. sveučilišta Franje Josipa I. i dvadesetpet-godišnjice svoga misništva”, te zato ne spada u „unutrašnji sustav istih monografija” (predgovor). Dijeli se na dva dijela. Prvi dio govori o istinama koje Crkva vjeruje i predlaže vjerovati o Blaženoj Djevici Mariji; drugi dio, dodatak, tumači „svetkovine B. Dj. Marije”. A. Vincetić upozorava da je Bujanovićeve Mariologija „prva sustavna knjiga koja o ovom predmetu raspravlja na hrvatskom jeziku”, te da ima i praktičnu vrijednost.⁸⁸ J. Lang napominje da je knjiga napisana „jezgrovito i temeljito” i „vele zanimivo”, da je pisac „vješt jeziku” i da je ovo napredak hrvatske bogoslovne knjige, jer su na Bogoslovnom fakultetu napisani udžbenici za „potpuno pastirsko bogoslovlje, pedagogiku i povijest pedagogike, crkv. pravo, dvije knjige općenite dogmatike, a četiri knjige za posebne dogmatike, dvije knjige za filozofiju i gramatika židovska”.⁸⁹

Kristologija i soteriologija posljednja je u nizu Bujanovićeve monografije. Tiskao ju je u Osijeku 1922. na kraju svoje profesorske službe. Knjiga se dijeli na dva dijela, kako kaže i sam naslov: I. dio, kristologija, govori o tome „tko je i što je Isus Krist”, a II. dio izlaže „što je radio”, tj. djelo otkupljenja ili soteriologiju. Ova monografija popraćena je s više recenzija nego prijašnje. Sve recenzije ističu

85 I. GJURANEC, *Najnovija dogmatika I. Bujanovića*, Sveti sakramenti, I. dio, Katolički list XLVI (1895), br. 44, str. 355–356.

86 D. JAMBREKVIĆ, *Sveti sakramenti*, II. dio, Katolički list, XLIX (1898), br. 14, str. 132–134.

87 A. ANET, *Sv. sakramenti*, II. sv., Glasnik bisk. bos. i sr., XXVI (1898), br. 14, str. 132–134.

88 A. VINCETIĆ, *Mariologija*, Glasnik bisk. bos. i sr., XXVII (1899), br. 20, str. 165–168.

89 LANG, Josip, *Mariologija*, Kršćanska škola III (1899), br. 22, str. 357–358.

jedinstvenost ovakvog djela na hrvatskom jeziku, praktičnost, ljepotu jezika, lakoću izlaganja. Te recenzije uglavnom prepričavaju djelo. Recenzije u Vrhbosni i Novoj reviji (P. Grabić), analizirale su djelo i s filozofske strane u odnosu prema sv. Tomi, Suarezu i skotističkoj filozofiji. P. Grabić navodi da autor „skotističku školu nije nigdje na izvoru upoznao” i da u izlaganju nije stavio naglasak na metafizička pitanja.⁹⁰ Stjepan Bakšić ističe Bujanovićev pionirski rad i zaslugu što je „stvorio hrvatsku terminologiju za suptilne teološke izričaje”.⁹¹ Sam Bujanović u predgovoru knjige kaže da su mu najviše „u rukama bili Oswald i Pohle” od kojih je neka izlaganja „i doslovno prenio”.

Članke je Bujanović počeo objavljivati odmah po završetku viših bogoslovnih studija. U Glasniku biskupija bosanske i srijemske javlja se u vrijeme učiteljevanja u Osijeku. Prema Strossmayerovoj preporuci on se „uz zvanične svoje dužnosti” bavio i knjigom.⁹² U izvještaju G. Barona o Ivanu Bujanoviću stoji da se u to vrijeme bavio i prevodilačkim radom: „Uredništvo Djakovačkog Glasnika svjedoči, da je u isti list primilo od natjecatelja 13 poimence navedenih članaka. Ti su članci dijelom samostalno izrađeni, dijelom iz latinskog, njemačkog ili francuskog izvornika prevedeni. Predmet tih članaka jest više praktične naravi te ne zasieca u struku dogmatičku, to svjedoči ipak, da je u njega mnogo dobre volje za literarni rad u bogoslovnoj struci te da se razumije u znanstvenih razpravah kretati”.⁹³ (Naslove prevedenih članaka nisam mogao utvrditi jer je malo potpisanih i autorskih članaka u brojevima tih godišta Glasnika). Kao profesor u Zagrebu, Bujanović je sve do svoga umirovljenja objavljivao članke, ali sada najviše u Katoličkom listu.

Svi članci spadaju na šire teološko područje. Ipak je u užem teološkom području vidljiv stanovit pomak. Već sama činjenica da je Bujanović temu doktorske disertacije (*De usura*) uzeo iz moralne teologije, može biti znak da je područje njegova prvotnog interesa bilo bliže moralnoj teologiji nego posebnoj dogmatici. Prvi članci u Glasniku, bogoslovno-gospodarstvena rasprava Lihva, odnose se također na područje moralke.

Kao vjeroučitelj, i kasnije profesor na fakultetu, napisao je Bujanović pet članaka, prikaza i ocjena vjeronaučne nastave i vjeronaučnih knjiga. Službeno je na kraju školske godine vladi morao slati izvještaje o nastavi vjeronauka i rasporeda ispita. Predlagao je ukidanje semestralnih ispita iz vjeronauka na gimnazijama, a za konačne ispite prisustvo „biskupijskih nadzornika”.⁹⁴ Kako su vjeronaučne knjige bile uglavnom njemački prijevodi („vjerouke Stadlbauera i biskupa Martina u Paderbornu” i „poslije njih cijela literatura izpravaka”), Bujanović je ukazivao na potrebu vlastitih priručnika koji bi trebali izbjeći nedostatke njemačkih: nepotre-

90 —, *Kristologija*, Vrhbosna XXXVI (1922), br. 22, str. 262.

91 S. BAKŠIĆ, *Kristologija i soteriologija*, Bogoslovska smotra, 1923, str. 109–111.

92 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1882, br. 63.

93 Arhiv Bogosl. fak. u Zagrebu, Spisi 1882, br. 87.

94 *O crkvenom nadzoru na srednjih učilištih i izpitih*, Glasnik biskupija bos. i sr., X (1882), br. 12, str. 128–130.

bnu opširnost i dobi đaka neprimjerenu znanstvenost.⁹⁵ Kad je 1884. tiskana Katolička dogmatika – posebni dio, za više razrede srednjih učilišta Cvjetka Rubetića, Bujanović je u recenziji napisao da je knjiga načelno zadovoljila opsegom i didaktičko-metodičkom formom. Ipak, kao neznatne nedostatke uzima neke s manje uspjeha obrađene teme, kao npr. „o bivstvu Božjem”, ili komplicirano izlaganje o trinitarnim pitanjima, što je po njegovu mišljenju trebalo obraditi jednostavnije.⁹⁶ Bujanović je sasvim negativno ocijenio djelo Cvjetka Grubera „Kršćanski nauk za puk”, izdano u Zagrebu 1887. Upozorava na lažnu popularnost djela, na nedosljednost i nesistematičnost te na pogrešne definicije (i tako važne kao npr. definicija vjere).⁹⁷ Osobito iscrpnu analizu djela protojereja Petra Smirnova Izloženje hrišćanske pravoslavne vjere napisao je Bujanović povodom prijevoda te knjige koja je trebala služiti kao školski priručnik. Najprije upozorava na narav i namjenu knjige. Budući da je ona namijenjena mladeži u školama s katoličkom i pravoslavnom vjeroispovješću, Bujanović predlaže da se zabrani. Kao razlog navodi „nebratsko iskrivljavanje i tendenciozno izlaganje”. Opravdanost takvog mišljenja preciznije dokazuje u 9 točaka u kojima se vidi da je, osobito u prijevodu, krivo prikazana katolička nauka o „bogoduhnovenosti knjiga sv. pisma, nauk o predanju, prvoredni grijeh, neporočno začće presvete Djeve, učenje rimske crkve o prekopotrebnim djelima i riznici svetih, o slobodnoj volji, o glavenstvu pape i njegovoj ličnoj nepogrešivosti, o tome da je vasijska crkva – iztočna i o značenju principa ex opere operato”. Na kraju Bujanović zaključuje da „nauk katoličke crkve u tom prijevodu nije prikazan točno, da je u nekih pitanjih prikazan krivo i neistinito, te da se katolici u tom prijevodu krivo i tendenciozno optužuju”.⁹⁸

U govoru što ga je održao kao nastupajući rektor Sveučilišta za šk. g. 1891/2. Bujanović je ocrtao značenje kršćanske vjere u životu čovjeka pojedinca i ljudskog roda. Govori rektora po sadržaju su se odnosili na područje njihove znanstvene struke. Kao profesor dogmatike, Bujanović je o odnosu kršćanstva prema svijetu i životu govorio u kontekstu kršćanskih dogmi. Nakon što je ocrtao položaj čovjeka u svijetu i pokazao potrebu istinitog odgovora na čovjekova „životna pitanja”, izlaže značenje kršćanskih dogmi i upozorava da im se ne može pripisati negativno značenje. Dogme nisu zapreka „napretku u kršćanskoj vjeri”, nego „načela vjerovanja”, koja ne priječe nego samo usmjeruju napredak u „shvaćanju objavljenih istina i razumijevanju svetih knjiga”. Napredak kršćanske vjere usmjeren je k Bogu i sjedinjenju s njim kao najvišem cilju. Na tom putu trudile su se i znanosti (osobito spekulativne), ali nisu mogle do kraja odgovoriti čovjeku. Ipak skolastičkoj

95 *Vjeroučne knjige naših srednjih učiona*, Glasnik biskupija bos. i sr., X (1882), br. 9, str. 100–103; br. 10, str. 110–112.

96 (Rubetić Cvjetko), *Katolička dogmatika, posebni dio, za više razrede srednjih učilišta*, Katolički list XXXVI (1884), br. 51, str. 406–407, br. 52, str. 414–416; XXXVI (1885), br. 1, str. 3–4.

97 *Kršćanski nauk za puk*, Na uporabu crkvenu priredio Cvjetko GRUBER..., Katolički list, XXXVIII (1887), br. 21, str. 169–170.

98 *Protojereja Petra Smirnova, „Izloženje hrišćanske pravoslavne vjere”...*, Katolički list, XLIII (1892), br. 31, str. 248–249, br. 32, str. 255–258, br. 33, str. 260–264.

filozofiji priznaje izvrsno mjesto jer ona „čuva i proniče sve što ide na boljitak i napredak intelektualni, moralni i materijalni čovječanstva”, i jer je imala „blagoslovan upliv na vjeru”. Pored toga kršćanstvo ne isključuje posjedovanje dijela istine i nekršćanima i drugim učenjima. Kršćanstvo je vođeno tim načelima bilo zaštita i okrilje razvoja europske kulture.

Glavninu Bujanovićeve suradnje u Katoličkom listu, i uopće pisanja u časopisima, predstavljaju članci pisani povodom crkvenih blagdana. Objavljivani su u Katoličkom listu u godištim 1912, 1913 i 1916. To su po sadržaju „dogmatičko povjesničke crtice”, kako je često naznačeno u podnaslovima. Prigodom pojedinog blagdana Bujanović iznosi najprije kratki povijesni pregled nastanka i svetkovanja blagdana, a u drugom dijelu značenje blagdana u cjelini crkvene nauke. Kao dogmatičar, on je u tim člancima popularno iznio katoličke dogme (o istočnom grijehu, utjelovljenju, uskrsnuću Isusovu, uzeću Gospinu na nebo ...), ili tumačio pojedina dogmatska pitanja (Srce Isusovo, sv. križ, presveta krv Isusova...). Već prije toga izdao je svoje četiri monografije, tako da su u tim člancima obrađene iste teme samo na popularniji način, navodeći više povijesnih činjenica.

Bujanović se u tri članka javlja i kao tumač i branitelj prakse i naučavanja katoličke Crkve i opravdanosti teologije kao znanosti. U članku *Je li katolička Crkva intolerantna* brani i opravdava stav katoličke Crkve prema inovjercima i odgovara na njihove optužbe glede kumstva inovjeraca, nepripuštanja primanju pričesti, uskraćivanja sprovoda i pokopa i glede načela da izvan Crkve nema spasenja. U tumačenju je uvjerljiv budući da, iznoseći dogmatska, pravna i moralna načela, nastoji govoriti u cjelini vjere, naravnog i pozitivnog zakona (npr. o pripadnosti Crkvi, o spasonosnosti Crkve...),⁹⁹

Kad je u jeku materijalističkog nauka i teorije evolucije došla u pitanje dogma utjelovljenja, Bujanović tumači da je narav i cilj utjelovljenja takav da mu se ne protivi eventualna nastanjenost drugih planeta živim i razumnim bićima, jer „nikakav razlog ne sili nas da mislimo da su stanovnici drugih svjetova sagriješili”.¹⁰⁰

Odlazeći s Bogoslovnog fakulteta koji je u novonastaloj Jugoslaviji bio u opasnosti da bude ukinut i nakon što je u svijetu teologiji spočitavana ovisnost „od ugleda i vlasti” i sputanost dogmama, Bujanović naglašava da teologija kao i svaka znanost ima opravdanu svrhu — spoznaju istine. U teološkom istraživanju dogme nisu smetnja jer se u njihovom sigurnom okviru polazi od hipoteza koje su nužne za napredak, a zabuna dolazi odatle što se „neka znanstvena mišljenja bogoslova uzimaju za utvrđene članke vjere”. Sloboda se ni teologiji kao znanosti ne može osporiti, ali se ta sloboda treba shvatiti kao podložnost istini. Međutim, upozorava Bujanović, uzroci su tim prigovorima „protuvjerski kao u davini tako i danas, poradi kojih se hoće da se istisne teologija iz sveze sveučilišta...”¹⁰¹

99 *Je li katolička crkva intolerantna?*, Glasnik biskupija bos. i sr., XVIII (1890), br. 18, str. 193–194, br. 20, str. 210–212, br. 23, str. 240–241, br. 24, str. 245–246.

100 *Ima li i na drugim zvijezdama kao na našoj Zemlji živih i razumnih bića?*, Katolički list, LXXVII (1916), br. 40, str. 443–446, br. 41, str. 445–458, br. 42, str. 467–469, br. 43, str. 479–481, br. 44, str. 491–494.

101 *Je li teologija znanost?*, Katolički list, LXXIV (1923), br. 15, str. 175–179.

U spomenutoj recenziji djela *Izloženje hrišćanske pravoslavne vjere*, Bujanović je posredno zahvatio i ekumensko pitanje na našem području. Iz cjeline se može razabrati vrlo pažljiv stav prema pravoslavnima, što je vjerojatno odjek tadašnjih ekumenskih nastojanja. Gledano s dogmatske strane, Bujanović kao stručnjak piše objektivno, naglašujući jedinstvo vjere i opasnost iskrivljavanja i preuveličavanja i neznatnih razlika.

U članku *Ut omnes unum* – da svi budu jedno Bujanović govori o društvu za sjedinjenje kršćana *Ut omnes unum* koje je (1878) osnovala Julia Massov, obraćenica s protestantizma na katolicizam. To je bilo molitveno društvo koje se razvilo iz Udruženja psalama (*Psalmenbund*) i koje je 1887. kao članove Julijina udruženja, nakon što su se učlanili u „nadbratovštinu naše drage Gospe” u Rimu, odobrio i blagoslovio papa Lav XIII. Bujanović ovdje dotiče ekumensko pitanje između katolika i protestanata i zastupa tadašnji stav katoličke Crkve koji se razabire iz „najvažnijeg pitanja” koje obraćenici treba biti jasno: „Da li je u vjerskim pitanjima već našla istinu i gdje je prava crkva? Je li Isus jednu ili dvije Crkve osnovao? U kojoj se nahodi prava kršćanska istina? Kojoj je Crkvi Isus povjerio svoj nauk da ga čist i nepokvaren čuva?” Ovako isključiv stav samo je načelan. Bujanović ističe širenje tog društva među katolicima i protestantima, ali samo u molitvenom okviru, jer je i društvo bilo te naravi.¹⁰²

Već ovako tematski prikazano književno djelo i faktografski rekonstruiran životopis Ivana Bujanovića mogu pokazati relativno plodan život svećenika i profesora, teološkog pisca. Ljubav prema književnom radu potječe kod Bujanovića vjerojatno od prvih dana školovanja. Prvi studij u Đakovu bio je u vrijeme kad je biskup Strossmayer kao mecena okupljao hrvatske kulturne radnike i književnike. Šezdesetih godina na đakovačkom liceju bili su profesori F. Kurelac, V. Korajac, J. Andrić (koji je 1844. napisao prvo „Pastiroslovje” na hrvatskom jeziku). Rektor đakovačkog liceja bio je i Juraj Tordinac. Iliji Okrugiću Bujanović je bio kapelan. Od Kurelca, Andrića i Tordinca mogao je naučiti kako se „lijepo i jasno” piše hrvatski.

U Đakovu je mogao biti zadojen i ljubavlju prema svojoj hrvatskoj domovini. Premda se nije bavio politikom i premda Strossmayerov svećenik, branio je hrvatsko pravo i bio uvjereni starčevićanac.

Đakovo je Bujanoviću vazda ostalo drago zavičajno mjesto. Njegov stan u Zagrebu bio je „gostinjac” (zvani Zlatna potkova) za đakovačke svećenike. Kasnije je prijateljevao s A. Ruspinijem, Svetozarom Rittigom, biskupom Akšamovićem... On je i povrh Strossmayerove želje bio veza između Zagreba i Đakova. Ljeti je redovito boravio u Mandićevcima (tu je preko ljeta dolazila i majka A. G. Matoša s kojim je Bujanović bio u daljoj rodbinskoj vezi: s Matošem se Bujanović neko vrijeme i dopisivao).

Značenjem je bio čvrst, u nazorima korjenit, ali ne i jednostran. U uvjerenju umjeren i razborit. Kao učitelj savjetovao je bogoslove „izvan uredovnih sati”

---

102 *Ut omnes unum – da svi jedno budu*, Katolički list LXXI (1920), br. 7, str. 49–52, br. 8/9, str. 59–61.

tražeći od njih iskrenost prema zvanju i smatrajući to presudnim. Neke bogoslove je i materijalno pomagao i kad su izabrali drugo zvanje.

Iako profesorski točan, s vremenom za „brevir“, misu (koju je dnevno služio u isusovačkoj crkvi u Palmotićevoj), predavanja..., Bujanović je bio društven, razgovorljiv i pun pošalica. S prijateljima je prijateljevao, a neprijatelja se najradije klonio.

Rekao bih da je Bujanović spadao u red onakvih „narodnih svećenika“ kakav je bio Matošev „župnik Pinterović“; iako ne na ladanju, ali odgajajući na Bogoslovnom fakultetu generacije bogoslova u ljubavi prema vjeri i domovini.

POPIS DJELA I. BUJANOVIĆA

Monografije

- 1) *Eshatologija*, to jest posljednje stvari po nauku katoličke crkve, izložio dr Ivan Bujanović, Zagreb (tisak Dioničke tiskare) 1894., str. 250.
- 2) *Sveti sakramenti*, po nauku katoličke crkve, izložio dr Ivan Bujanović, I. svezak: sakramenti uopće, krst, potvrda, euharistija; Zagreb (tisak Dioničke tiskare) 1895., str. V + 525.
- 3) *Sveti sakramenti*, po nauku katoličke crkve, izložio dr Ivan Bujanović, II. svezak: pokora, posljednje pomazanje, sv. red i ženidba; Zagreb (tisak Dioničke tiskare) 1898., str. 417.
- 4) *Mariologija*, to jest nauk katoličke crkve o Blaženoj Djevici Mariji Materi Božjoj, izložio dr Ivan Bujanović; Zagreb (nakladom Kr. sveučilišne knjižare Fr. Suppana /R. F. Auer/) 1899., str. 178.
- 5) *Kristologija i soteriologija* ili nauk katoličke crkve o Utjelovljenom Sinu Božjem i Djelu Otkupljenja, izložio dr Ivan Bujanović; Osijek (tisak Prve Hrvatske dioničke tiskare) 1922., str. 264.

Članci

- 1) *Lihva, promatrana s kršćansko-gospodarstvenog gledišta*, Glasnik biskupija bosanske i sriemske, VIII (1880), br. 1, str. 2–6; br. 2, str. 19–22; br. 6, str. 53–55; br. 7, str. 62–65.
- 2) *Vjeronaučne knjige naših srednjih učiona*, Glasnik biskupija bosanske i sriemske, X (1882), br. 9, str. 100–103; br. 10, str. 110–112.
- 3) *O crkvenom nadzoru na srednjih učilištih i izpitih*, Glasnik biskupija bosanske i sriemske, X (1882), br. 12, str. 128–130.

- 4) *Katolička dogmatika*, posebni dio za više razrede srednjih učilišta; sastavio Cvjetko Rubetić, *Katolički list* XXXV (1884), br. 51, str. 406–407; br. 52, str. 414–416; XXXVI (1885), br. 1, str. 3–4.
- 5) *Kršćanski nauk za puk*; na uporabu crkvenu priredio Cvjetko Gruber, lađevački župnik, na ocjenu crkvenim faktorom, *Katolički list*, XXXVIII (1887), br. 21, str. 169–170; br. 22, str. 177–179.
- 6) *Je li katolička crkva intolerantna?*, *Glasnik biskupija bosanske i sriemske*, XVIII (1890), br. 18, str. 193–194; br. 20, str. 210–212; br. 23, str. 240–241; br. 24, str. 245–246.
- 7) Govor novog rektora dra Ivana Bujanovića prigodom njegove instalacije: *O kršćanstvu kao principu inteligencije i duši prave kulture*, *Glasnik biskupija bosanske i sriemske*, XIX (1891), br. 21, str. 206–210; br. 22, str. 215–219; br. 23, str. 222–223; br. 24, str. 231–233.
Hrvatski učitelj, XV (1891), br. 22, str. 337–345; br. 23, str. 358; br. 24, str. 370–371.
Katolički list, XLII (1891), br. 46, str. 369–372; br. 47, str. 377–381; br. 48, str. 386–389; br. 49, str. 393–397.
Obzor, XXXII (1891), br. 255, 256.
- 8) *Protojereja Petra Smirnova „Izlož enje hrišćanske pravoslavne vjere“*, dio I., preveo Jovan Petrović katiheta i prof. na kr. vel. gimnaziji, realci i učiteljskoj školi u Zagrebu, *Hrvatski učitelj*, XVI (1892), br. 16, str. 251–255; br. 18, str. 283–286; br. 19, str. 295–301.
Katolički list, LXIII (1892), br. 31, str. 248–249; br. 32, str. 255–258; br. 33, str. 260–264.
- 9) *Presveti oltarski sakramenat*, *Katolički list*, LXIII (1912), br. 37, str. 435–442.
- 10) *Tajna Utjelovljenja Sina Božjega*, *Katolički list*, LXIII (1912), br. 52, str. 618–620.
- 11) *Treći dan uskrsnuo od mrtvih*, *Katolički list*, LXIV (1913), br. 12, str. 133–135.
- 12) *Tijelovo*, *Katolički list*, LXIV (1913), br. 21, str. 240–243.
- 13) *Presveto Srce Isusovo*, *Katolički list*, LXIV (1913), br. 22, str. 253–257.
- 14) *Presv. Krv Isusova*, *Katolički list*, LXIV (1913), br. 33, str. 314–316; br. 28, str. 327–330.
- 15) *Blažena Djevica Marija*, *Katolički list*, LXIV (1913), br. 33, str. 385–387; br. 34, str. 390–401; br. 35, str. 410–413; br. 36, str. 421–422.

- 16) *Sv. Križ*, Katolički list, LXIV (1913), br. 37, str. 433–435; br. 38, str. 448–450; br. 39, str. 457–459; br. 40, str. 469–470.
- 17) *Općinstvo svetih*, Katolički list, LXIV (1913), br. 44, str. 517–520; br. 45, str. 529–532; br. 46, str. 541–543.
- 18) *O sretnog li grijeha Adamovog!*, Katolički list, LXIV (1913), br. 51, str. 601–603; br. 52, str. 613–616.
- 19) *Svetkovina očišćenja Blažene Djevice Marije ili Svijetlog Marinja*, Katolički list, LXV (1914), br. 5, str. 49–55.
- 20) *Zdravo Marijo milosti puna*, Katolički list, LXV (1914), br. 11, str. 125–127; br. 12, str. 137–139.
- 21) *Vjerujem u uskrsnuće mrtvih*, Katolički list, LXV (1914), br. 15, str. 177–179; br. 16, str. 189–193; br. 17, str. 201–204; br. 19, str. 228–231.
- 22) *Uzrok naše radosti*, Katolički list, LXV (1914), br. 20, str. 233–234; br. 21, str. 245–247; br. 22, str. 257–259.
- 23) *Knez mira*, Katolički list, LXV (1914), br. 53, str. 561–566.
- 24) *Andeo Gospodnji navijesti Mariji i ona zače od Duha Svetoga*, Katolički list, LXVII (1916), br. 12, str. 131–132; br. 13, str. 143–145; br. 14, str. 155–158.
- 25) *Ima li na drugim zvijezdama kao na našoj Zemlji živih i razumnih bića?*, Katolički list, LXVII (1916), br. 40, str. 443–446; br. 41, str. 455–458; br. 42, str. 467–469; br. 43, str. 479–481; br. 44, str. 491–494.
- 26) *Utjelovljenje Sina Božjega – svijet za sebe*, Katolički list, LXVII (1916), br. 51, str. 576–578; br. 52, str. 590–594.
- 27) *Ut omnes unum – da svi jedno budu*, Katolički list, LXXI (1920), br. 7, str. 49–52; br. 8/9, str. 59–61.
- 28) *Je li teologija znanost?*, Katolički list, LXXIV (1923), br. 15, str. 175–179.
- 29) *Vječno klanjanje*, Katolički list, LXXIV (1923), br. 29, str. 340–343.
- 30) *Euharistički kongres*, Katolički list, LXXIV (1923), br. 30, str. 349–352.

POPIS ČLANAKA O I. BUJANOVIĆU

- 1) GJURANEC, Ivan: *Eshatologija...*, Katolički list, XLV (1894), br. 46, str. 377–380.

- 2) GJURANEC, Ivan: *Najnovija dogmatika dr. I. Bujanovića*, Katolički list, XLVI (1895), br. 44, str. 355–356.
- 3) ANET, Aleksandar: *Sv. Sakramenti, II. sv. od I. Bujanovića*, Glasnik biskupija bosanske i sriemske, XXVI (1898), br. 14, str. 132–134.
- 4) JAMBREKOVIĆ, L.: *Sveti Sakramenti*, Katolički list, XLIX (1898), br. 28, str. 230–232.
- 5) MLAKAR, I.: *Sv. Sakramenti po nauku katoličke Crkve izložio dr. I. Bujanović, Voditelj v bogoslovnih vedah*, I (1898), br. 3, str. 222–224.
- 6) ZAGORSKI, Dragan: *Sv. Sakramenti, II. dio, Preporod*, I (1898), br. 7, str. 229–230.
- 7) LANG, Josip: *Mariologija...*, Kršćanska škola, III (1899), br. 22, str. 357–358.
- 8) MLAKAR, I.: *Mariologija, izložio dr. I. Bujanović, Voditelj v bogoslovnih vedah*, III (1900), br. 2, str. 185–187.
- 9) VINCETIĆ, Alojzije: *Mariologija*, Glasnik biskupija bosanske i sriemske, XXVII (1899), br. 20, str. 165–168.
- 10) (BAKŠIĆ, S. ur.): *Kristologija i soteriologija*, Katolički list, LXXIII (1922), br. 48, str. 587–588.
- 11) HERMAN, Franjo: *Kristologija i soteriologija*, Glasnik biskupija bosanske i srijemske, L (1922), br. 21, str. 172.
- 12) (Anonimno), *Kristologija i soteriologija*, Vrhbosna, XXXVI (1922), br. 22, str. 262.
- 13) BAKŠIĆ, Stjepan: *Kristologija i soteriologija*, Bogoslovska smotra, XI (1923), str. 109–111.
- 14) GRABIĆ, Petar: *Ivan Bujanović*, Kristologija i soteriologija, Nova revija (Makarska), II (1923), br. 2, str. 203–204.
- 15) LANG, Josip: *Kristologija i soteriologija dra Ivana Bujanovića*, Katolički list, LXXIV (1923), br. 8, str. 90–93.
- 16) (BAKŠIĆ, S. ur.): *+Dr. Ivan Bujanović*, Katolički list LXXVIII (1927), br. 13, str. 161–163.
- 17) PAVIĆ, Matija: *+Protonotar dr. Ivan Bujanović*, Glasnik biskupija bosanske i srijemske, LV (1927), br. 6, str. 50–51.

Upućujem i na slijedeća mjesta gdje se posebno govori o Ivanu Bujanoviću:

- *Josip Juraj Strossmayer*, biskup bosansko-đakovački i sriemski, god. 1850–1900 (Spomenica), Zagreb, 1900–1904, str. 235.
- PAVIĆ, Matija: *Biskupijsko sjemenište u Đakovu 1806–1906*, Đakovo 1911, str. 292–293.
- *Hrvatska enciklopedija*, sv. II, Zagreb 1941, str. 487.
- GOLUB, Ivan: *Pregled hrvatske bogoslovne književnosti*, Zagreb, 1967, str. 14.